

El repte de l'educació inclusiva

Direcció de l'Anuari de l'Educació

Amb el desenvolupament de les tecnologies de la comunicació i en el nou context social de la societat del coneixement, el dret a l'educació i el paper de l'alumnat i del conjunt de la comunitat educativa han canviat. El dret a l'educació ja no es limita al període d'escolarització, s'amplia amb el dret a l'educació permanent i de l'educació al llarg de la vida; és un dret que s'ha de donar en el marc d'una educació inclusiva, en un sistema educatiu que ha de perseguir l'equitat, entesa com a igualtat d'oportunitats i igualtat de resultats, ja que sense ella la qualitat és només retòrica. Es tracta d'un dret que ha de tenir en compte el canvi que han protagonitzat les dones en la societat en els últims anys; el canvi en el protagonisme de la comunitat educativa, considerant el paper de les famílies i l'alumnat; que ha de ser capaç d'entendre la societat multicultural i la diversitat de realitats de l'alumnat.

Els centres educatius han de ser un lloc en el qual s'exerceixi la democràcia i la participació activa. Hem parlat molt d'Educació per a la Ciutadania, però aquesta no és comprensible si no es participa de manera decisiva en la vida del centre, si a les seves aules no es practica la inclusió, si no es porten a terme polítiques actives en favor de la igualtat de gènere i la inclusió cultural, si no es facilita la millora de les competències familiars mitjançant programes adequats, etc. En aquest context, els consells escolars haurien de ser els àmbits més adequats per potenciar la participació, la gestió compartida i el desenvolupament de la comunitat educativa.

Els àmbits de l'autonomia dels centres - (1) educatiu, (2) organitzatiu i de regulació del funcionament, i (3) de gestió de recursos- generen decisions que es concreten en els documents institucionals, però sent els tres fonamentals i interdependents, la funció fonamental és la funció pedagògica. En aquest sentit, els centres educatius a les Illes Balears tenen alguns reptes. El més important és el de ser capaç de construir un centre educatiu inclusiu. Per a això s'han de conèixer les característiques de l'alumnat i de les seves comunitats, elaborar programes i propostes pedagògiques capaços de dur a terme aquesta educació inclusiva i, alhora, desenvolupar la capacitat d'incloure a les famílies en els processos educatius, mitjançant processos participatius i mitjançant el desenvolupament de programes familiars.

Un dels reptes de la inclusió és la superació de mesures educatives ineficaces que generen efectes contraproductius, com la repetició (encara massa elevada) o la reducció al mínim de les expulsions dels alumnes amb comportaments disruptius. Sabem que aquestes mesures provoquen, a mig i llarg termini, greus dificultats per seguir els estudis i són a l'origen de l'abandonament escolar, és a dir, generen fracàs de l'educació.

La comunitat educativa ha de comptar amb indicadors de procés i de resultats que posin de manifest les conseqüències de la segregació i els avanços de la inclusió, molt notable a les Illes Balears; tot sense deixar de denunciar sense pal·liatius que la desigualtat no és compatible amb la qualitat educativa dels centres. Sense aquests indicadors, la presa de decisions en els centres i la participació de la comunitat educativa es produeix a cegues.

En el present Anuari 2019, es presenten diverses col·laboracions que expliquen què està passant (expulsions, resultats educatius), com es pot fer front al repte de la inclusió (programes familiars, experiències de centres) i com desenvolupar innovacions participatives o pedagògiques per millorar la inclusió i la qualitat educativa dels centres.